

NIKU. Oppdragsrapport. Nr.254/2009

B.f.253. Kvinnherad
Baroniet Rosendal
Rommene 202 Forgang, 203 Kontor
og 204 Mellomgang
Farge- og bygningsarkeologiske
undersøkelser og anbefalte tiltak

Jon Brænne.



Rosendal. Baroniet. Dør 202/201. Opprinnelig eikedør, fra 1665. Foto: JBr. Januar. 2009.

Dato: 9.11.2009
Til: Baroniet Rosendal
Kopi: Riksantikvaren
Fra: NIKU v/malerikonserverator/seniorforsker Jon Brønne
Emne: B.f.213. Kvinnherad. Baroniet Rosendal.
 Rommene 202 Forgang, 203 Kontor og 204 Mellomgang.
 Farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser og anbefalte tiltak

Oppdragsgiver: Baroniet Rosendal
Topografisk nummer: B.f.253
Prosjektnummer NIKU: 156.1392.08
Prosjektleder NIKU: Jon Brønne
Prosjektmedarbeidere: Malerikonserverator/forsker Tone Marie Olstad og
 malerikonserverator Kristin Solberg
Tidspunkt: Feltarbeid: Januar 2009.
 Rapportering: Januar, oktober og november 2009
Kvalitetssikring: Avdelingsleder Merete Winness

Innholdsfortegnelse

| | |
|--|----|
| Bakgrunn..... | 2 |
| Historikk | 7 |
| Endringer og observasjoner gjort i forbindelse med tidligere arbeider i rommene..... | 10 |
| Metode for undersøkelsene..... | 10 |
| Dokumentasjon | 11 |
| Tilstand..... | 12 |
| Resultat av fargeundersøkelsene. | 12 |
| Forutsetning for undersøkelsen i rommet | 12 |
| Oppsummering av resultatene..... | 12 |
| Periodetabell for rom 202. Forrom..... | 13 |
| Rom 202. Forrom. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903..... | 14 |
| Anbefalte tiltak for rom 202. Forrom. | 15 |
| Periodetabell for rom 203. Kontoret..... | 17 |
| Rom 203. Kontoret. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903..... | 19 |
| Anbefalte tiltak for rom 203. Kontoret | 20 |
| Periodetabell for rom 204. Mellomgang..... | 22 |
| Rom 204. Mellomgang. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903..... | 23 |
| Anbefalte tiltak for rom 204. Mellomgang..... | 23 |
| Sammenfatning. | 23 |
| Kilder..... | 24 |
| Litteratur..... | 24 |
| Arkivalia | 24 |

Bakgrunn

I forbindelse med de årlige undersøkelses- og konserveringsarbeidene NIKU utfører for Baroniet Rosendal, er rommene: 202 Forgang, 203 Kontor og 204 Mellomgang, farge- og bygningsarkeologisk undersøkt. Arbeidene er finansiert av Riksantikvaren. Baroniet Rosendal er fredet. Det innebærer at ingen tiltak som går ut over normalt vedlikehold må igangsettes før tiltaket er godkjent av rette antikvariske myndighet.



Figur 1. Baronet Rosendal. Rom 202. Sett mot nord med dør 202/201. Foto. JBr. 2009.

Figur 2. Baronet Rosendal. Rom 202. Sett mot sydøst med dør 202/203. Foto. JBr. 2009.



Figur 3. Rosendal. Baroniet. Rom 202 sett mot vest. Foto: JBr. 2009.

Figur 4. Rosendal. Baroniet. Rom 202 sett mot øst, med dør 202/204. Foto: JBr. 2009.



Figur 5. Baroniet Rosendal. Rom 202. Dør 202/201. Foto. JBr. 2009.
Figur 6. Baroniet Rosendal. Rom 202. Dør 202/203. Foto. JBr. 2009.



Figur 7. Baroniet Rosendal. Rom 203. Sett mot nord. Dør 203/202. Foto. JBr. 2009.



Figur 8. Baroniet Rosendal. Rom 203. Sett mot syd. Foto. JBr. 2009.



Figur 9. Baroniet Rosendal. Rom 203. Sett mot vest. Foto. JBr. 2009.



Figur 10. Baroniet Rosendal. Rom 203. Sett mot øst. Foto. JBr. 2009.



Figur 11. Baroniet Rosendal. Rom 204. Sett mot nord. Foto. JBr. 2009.



Figur 12. Baroniet Rosendal. Rom 204. Sett mot nord. Foto. JBr. 2009.



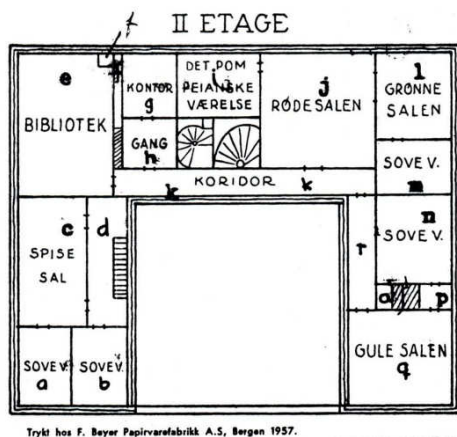
Figur 13. Baroniet Rosendal. Rom 204. Sett mot syd. Foto. JBr. 2009.

Historikk

De tre rommene (202,203 og 204) var opprinnelig et stort rom, tidligere blant annet omtalt som Baronens Kammer. (Se side 8)

Eldre betegnelser på rommene.

| ELDRE BETEGNELSER: | | NÅVÆRENDE BETEGNELSER: |
|--------------------|--|------------------------|
| h. | Gang/Forværelse/Forkontor/Venteværelse | Rom 202. Forgang. |
| g. | Kontor/Marcuskammerset/Baronens Kammer | Rom 203. Kontor |
| f. | Gang/Smal gang og wc | Rom 204. Mellomgang. |



Figur 14. Fører for Baroniet Rosendal. 1957. Grunnplan som viser bokstavbetegnelsene på de ulike rommene.

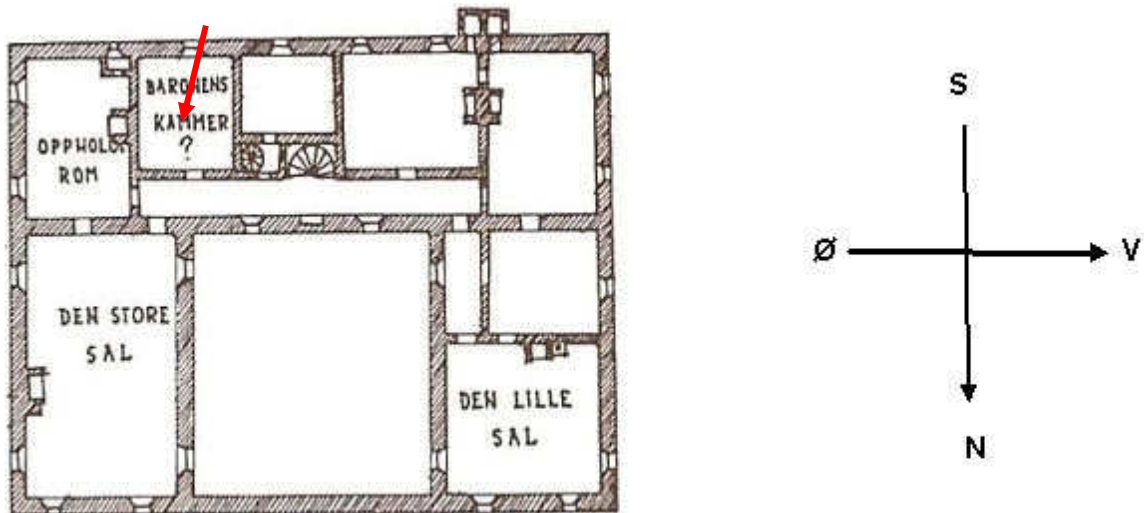
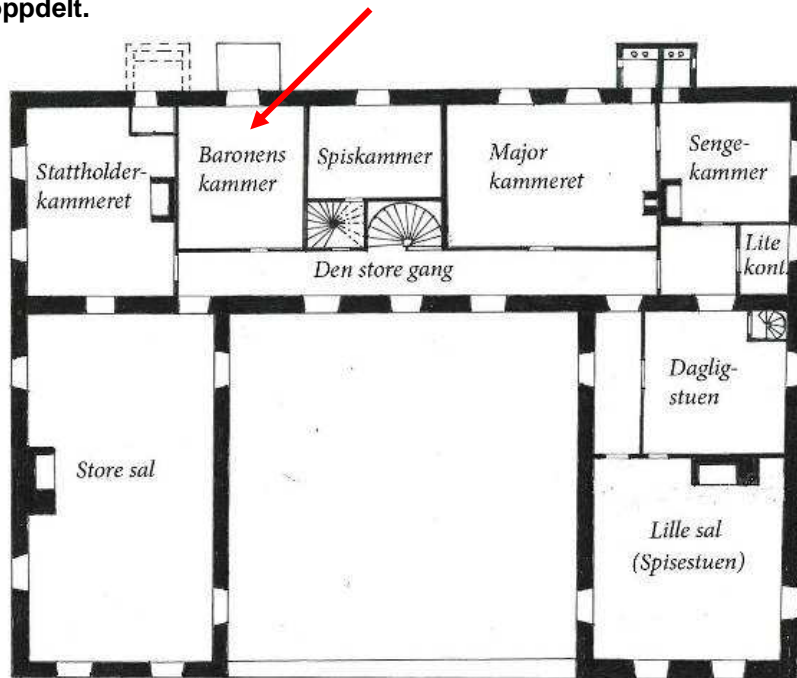
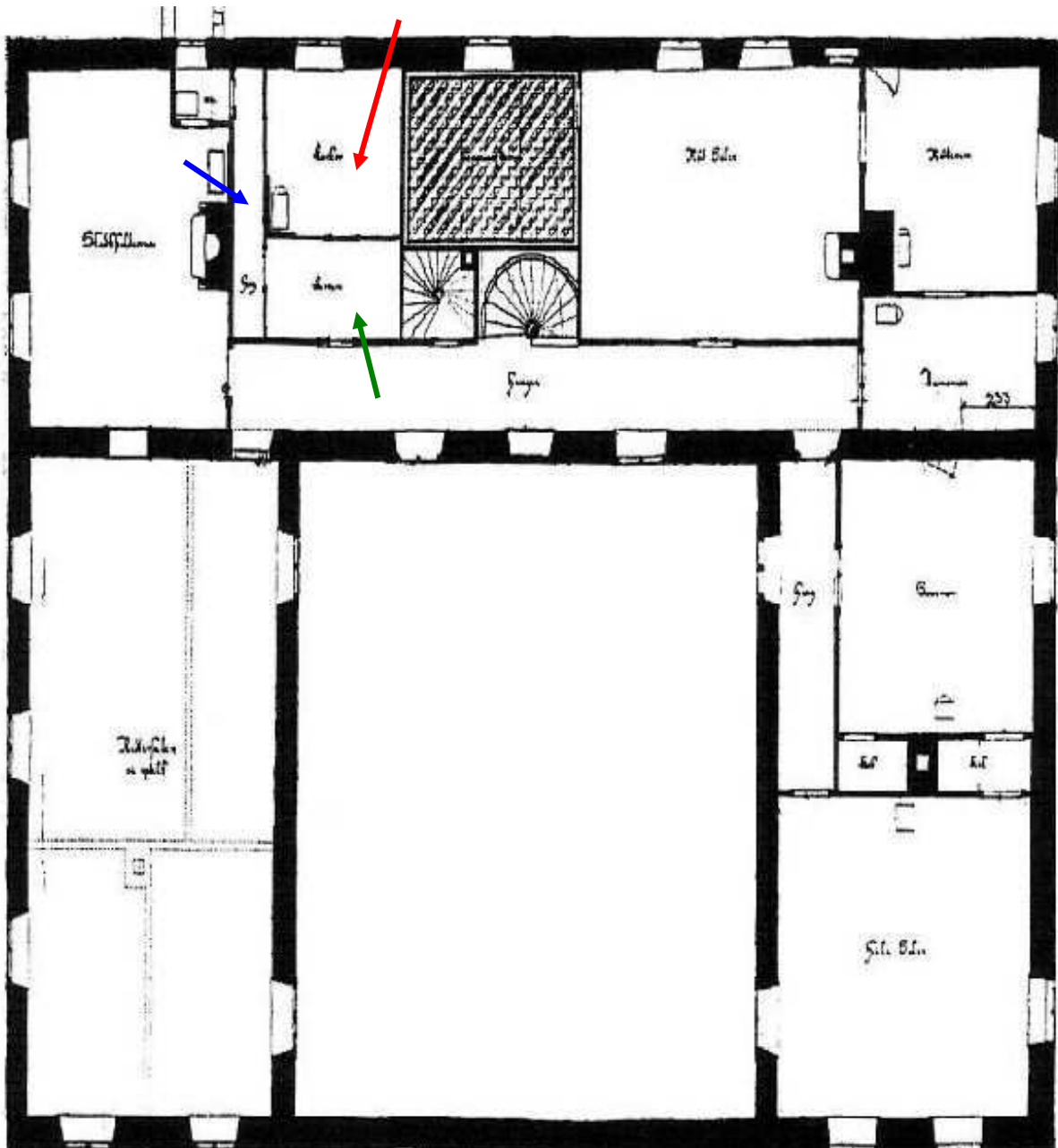


Fig. 2: Baroniet Rosendal, 2. etasje, Rekonstruksjonsforslag av Hopstock og Tschudi-Madsen (1963) slik de antok at grunnplanen var i 1660-årene.

Figur 15. Baroniet Rosendal. Rekonstruksjonsforslag av antatt planløsning i 1665, utarbeidet av Hopstock og Tschudi-Madsen. Riksantikvarens arkiv. Rød pil viser rommet før det ble oppdelt.



Figur 16. Baroniet Rosendal. Forslag til rekonstruksjon av 2. etasje slik planløsningen var ca. 1745. Rød pil viser rommet før det ble oppdelt. Riksantikvarens arkiv.



Figur 17. Baroniet Rosendal. Oppmåling utført av Nils Tvedt og Per Hauge, 1916-1917. **Grønn** pil viser dagens rom 202, Forgang. **Rød** pil viser dagens rom 203, Kontor. **Blå** pil viser dagens rom 204, Mellomgang. Det er ingen vesentlige planmessige endringer i 2. etasje siden denne oppmålingen. Riksantikvarens arkiv.

Rommene ble innredet til nåværende planløsning i 1902.¹
Det er ingen planmessige endringer i rommet siden 1902.

¹ StephanTschudi-Madsens rapport av 23.-28. februar 1963. Riksantikvarens arkiv.

Endringer og observasjoner gjort i forbindelse med tidligere arbeider i rommene.

(Undertegnede kommentarer i parentes.)

Rom 202.

Den hvite maling på eikedøra mot korridor ble fjernet. Gerikten lassert i en tone svarende til døren.² (Dette er dør 202/201).

Rom 203.

(Dagens rom 203 hadde opprinnelig en dør i vestveggen, inn til det som i dag er Det Pompeianske Rom. Iflg. Beskrivelsen av den gjenmurte døråpningen³, med blant annet rester av lakksegl under sekundære kalklag, tyder på at døråpningen er opprinnelig, fra byggeåret 1665.⁴)

Rom 203.

1818. Ladet indsette nye Vinduer paa Marcuskammeret⁵. (Dvs. dagens rom 203. Trolig er det kun rammene som er skiftet, slik vi ser det i mange av de bevarte vinduene i slottet).

Rom 202 og 203.

Under det blå papptrekket er det lys blå malt strie, under der igjen er veggen hvitkalket. Tverrveggen mellom kontor og forkontor har ikke denne strie, bordene her er trehvite. Dette viser at rommet var ett til dr. Weiss delte det i 1902-03⁶.

Rom 203.

Den nuværende kalde blåmalte papp er ikke vakker og bør fjernes og erstattes med tettvevet linlerrett som males grønt svarende til den grålig grønne som finnes på det gamle lerrett under pappen. Dette lerrett må ikke kastes vekk før det har blitt nøyere undersøkt da det er ting som tyder på at det har vært dekorert. Dør og vinduspartier males grålig hvite. Gulvet avlutes og beholdes trehvitt. Brandmur males som veggene.⁷

Rom 203.

Det lerret som omtales i min rapport av 14. mars d.å. viste seg å være sekundært brukt. ... Da det således ikke er grunnlag for å male dette rommet grønt som foreslått i min rapport av 14. mars bl en blå farve maken til den i spisesalen bestemt. For øvrig som foreslått tidligere.⁸

Metode for undersøkelsene

Fargeundersøkelsen ble gjort ved lagvise avdekkinger og registrering av malingslag (fargetrapper), samt kontrollprøver med skalpell på bygningselementene og vurdering av overflater i feltmikroskop på stedet.

² Rapport fra Egil Dahlin, 21.5.1965. Riksantikvarens arkiv.

³ Rapport fra Egil Dahlin, 28.10.1967. Riksantikvarens arkiv.

⁴ Tilsvarende lakksegl er funnet på mange av dørene i 2. etasje. Lakkseglene ligger under marmoreringen på dørene. Marmoreringen kan dateres til siste fjerdedel av 1600- årene, så de dørene som har lakkseglrester er med stor sannsynlighet opprinnelige.

⁵ Baron C. H. Rosenkrone. 1836. Baroniets arkiv. Omslag a. Omslag 3. *Bygningen vedkommende*.

⁶ StephanTschudi-Madsens rapport av 23.-28. februar 1963. Riksantikvarens arkiv.

⁷ Rapport fra Egil Dahlin, 14.3.1967. Riksantikvarens arkiv.

⁸ Rapport fra Egil Dahlin, 28.10.1967. Riksantikvarens arkiv.

Sekundært listverk ble ikke løst. NIKU har valgt å begrense disse inngrepene. Hvis det ved eventuelle fremtidige undersøkelser eller gjennom istandsettings- og restaureringsprosessen blir utført en mer omfattende avdekking av bygningsdeler, kan det komme fram nye detaljopplysninger om bygnings- og fargehistorien i de tre rommene.

Fargeundersøkelsen ble utført i dagslys og kunstlys. Resultatet av undersøkelsene er i hovedsak basert på funn på stedet. Det er i tillegg tatt ut materialprøver i rommet. Prøvene er undersøkt ved NIKUs laboratorium i Oslo.

Dokumentasjon

Lagskjema

Malingslagene som er funnet på de undersøkte bygningselementene er ført inn på NIKUs lagskjema for fargeundersøkelser. Disse oppbevares hos NIKU.

Fargeregistrering

Fargeregistrering ble gjort ved bruk av NCS-S systemet, som er et system for fargebeskrivelse.⁹ Fargekodene skal i de fleste tilfellene oppfattes som veiledende, ettersom det sjelden er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkete fargen. Dersom det er oppgitt to koder med skråstrek mellom, anses fargen å ligge mellom de to kodene. Det må også tas høyde for at de avdekkete malingene gjerne er skitne, avblekete og nedslitte, og at fargene derfor kan se annerledes ut enn da malingene ble påført. Oljen i oljebaserte malinger gulner dessuten når den ikke utsettes for lys. Det betyr at de fargene som avdekkes vanligvis er for varme eller gule i forhold til hvordan de opprinnelig har vært. Dette er særlig kritisk for blå og grå farger. Oljen vil blekes når fargen står fremme i lyset.

Ved en oppmaling kan de fargene som anbefales i denne rapporten benyttes.

Limfarge er som regel påført matt og har derfor en åpen struktur. Denne blir som oftest mye mørkere enn den var ved påføring, og endrer farge ved inntrengning av støv, skitt, sot og fukt. Limfarge vil også ofte endre seg radikalt ved overmaling med annen limfarge eller oljebaserte malinger. Fargekoding av gammel og overmalt limfarge er derfor vanskelig og kodingen må tas med forbehold. Dette gjelder spesielt pigmenterte limfarger.¹⁰

Fargekodingen av limfargene i denne undersøkelsen er gjort på klumper av maling som har ligget beskyttet, bla. Under gerikter og listverk. Denne typen aggregater av pigmenter i malingen gir de beste mulighetene til å kode fargene riktig. Hvit limfarge vil sjelden oppleves som hvit når den avdekkes. Det betyr at når en limfarge som er benyttet i tak, på takbjelker eller taklister beskrives som hvit, gulhvitt eller gråhvitt, er dette nesten uten unntak en limfarge påført som hvit. Hvit limfarge består oftest kun av et animalsk lim og revet malerkritt. Ny hvit limfarge er en lys og varm gulhvitt farge.

Materialprøver

Ved uttak av materialprøver for undersøkelse i mikroskop er opplysninger om bygningselement, sted, bunnmateriale og øverste fargelag notert og ført inn i NIKUS register over materialprøver. Materialprøvene oppbevares hos NIKU.

Fotografier

Interiørene er fotodokumentert med digitale fotografier av konservatorene i prosjektet. Det er tatt oversiktsbilder av rommet før undersøkelsene. Det er videre tatt fotografier under undersøkelsene for å dokumentere funn. Fotomaterialet er systematisert med en navngitt fil for hvert enkelt rom. Alle relevante fotografier vil bli vedlagt den endelige sluttrapporten for alle arbeidene på Baroniet Rosendal.

⁹ Natural Colour System® Index 2004

¹⁰ Limfarger som er basert på fargepigmenter, eller tilsatt fargepigmenter i tillegg til krittet for å gi egenfarge. Dette i motsetning til hvit limfarge som bare består av kritt (her fungerende som pigment) og lim.

Tilstand

Rommenes nåværende tilstand er vurdert og beskrevet i NIKUs Oppdragsmelding 079 fra 1999, og er derfor ikke gjentatt i denne rapporten.¹¹

Resultat av fargeundersøkelsene.

Forutsetning for undersøkelsen i rommet

Før undersøkelsene ble igangsatt, var det et uttalt ønske fra Baroniet at rommene 202, 203 og 204 i fremtiden skulle kunne benyttes til å vise en del av Baroniets kontor og forvaltningshistorie. Det var derfor en forutsetning at rommene ikke skulle tilbakeføres eller restaureres til en periode som var eldre enn da rommet ble innredet til nåværende planløsning av Dr. Weiss i 1902-1903.

Oppsummering av resultatene

Det er trolig bare i taket, takbjelkene, på veggene og i vindussmyget det ville være mulig å finne rester av tidligere overflatebehandlinger som kunne gi indikasjoner på hvordan rommene har sett ut i de 238 årene mellom huset sto ferdig og til de ble innredet til nåværende utseende. Undersøkelsene har ikke gitt noen sikre opplysninger om utseendet og overflatebehandlinger i denne perioden.

Dagens veggtrekk i rommene 202 og 203 er i relativt god stand. Det ble derfor ikke laget noen større åpninger i eksisterende veggtrekk, for å forsøke å kartlegge hvordan rommet så ut i tiden mellom 1665 og 1903. De kunnskapene vi har om overflatene i perioden mellom 1665 og 1903, er basert på de observasjonene som er gjort ved tidligere undersøkelser¹² og de observasjonene som kan gjøres av de eksisterende overflatene i rom 204.

Fargeundersøkelsene viste at det er utført meget få oppussinger etter at rommene ble innredet til nåværende utseende i 1903.

Resultatene fra undersøkelsene er presentert i tabellform. Tabellene er satt opp slik at den kan leses vertikalt for å få oversikt over rommets utseende i en gitt periode, og horisontalt hvis man vil se de enkelte delelementenes utseende gjennom alle registrerte perioder.

Alle anbefalte perioder og tiltak er merket med **blått** og *kursiv* i tabellene. Anbefalte farger er angitt i koder som refererer seg til NCS S - systemet.

¹¹ Brønne, Jon: Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. NIKU Oppdragsmelding 079, 1999

¹² Se Noter 2-8.

Periodetabell for rom 202. Forrom.

| Perioder | 1 1665 Ludvig Rosenkrantz | 2 1818 Christian Hendrich Hoff Rosencrone | 3 1903 <i>Dr. Weiss</i> | 5 1967 Tschudi- Madsen og Dahlin. Nåværende utseende |
|--------------------------------|---|---|--|---|
| Takflaten | Bjelketak Umalt. Vasket | Bjelketak Umalt Vasket | <i>Bjelketak Umalt Vasket</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Takbjelker | Umalt. Vasket | Lasert brun. 8010-Y50R Dette kan sees i taket i rom 204. | <i>Periode 2 blir stående.</i> | Malt rød jernoksid. Oljebasert maling. Mellom: 4050-Y80R og 5040-Y80R. Matt |
| Taklist/ stussbrett | Umalt | Umalt | <i>Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Vegg | Puss. Kalket hvit | Trolig kalket hvit | <i>Trukket med lerret og papp, og malt lys blågrå med oljebasert maling. 3005-G20Y</i> | Nytrukket med lerret og papp, og malt lys blå med oljebasert maling. Nærmest 2005-B20G Diverse reparasjonsmaling er utført i 1980- 1990- åra. Lys blå. 2010-R90B |
| Vindu | Ikke vindu i rommet | Ikke vindu i rommet | <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Vindu 203/202. Malt hvit lys grå med oljebasert maling. Mellom 2002-Y og 2002-G |
| Vindusgerikt | Ingen vindusgerikt i rommet | Ingen vindusgerikt i rommet | <i>Vindu 203/202. Nye gerikter. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Vindu 203/202. Malt hvit lys grå med oljebasert maling. Mellom 2002-Y og 2002-G |
| Dør | Dør 202/201. Originaldør, 1665 Ubehandlet. Trolig bonet. | Dør 202/201. Originaldør, 1665 Ubehandlet. Trolig bonet. | <i>Dør 202/201 Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N Dør 202/203. Ny. Malt hvit med</i> | Dør 202/201 Lutet ren for maling. Dør 203/202. Malt hvit lys grå med oljebasert maling. |

| | | | | |
|--------------------|------------------|--|---|--|
| Dør (Forts) | | | <i>oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/204. Ny på dette stedet. Dette kan være den opprinnelige døra mellom rom 203 og Det Pompeianske Rom som ble satt inn her ved innredningen i 1903. Ubehandlet. Bonet?</i> | Mellom 2002-Y og 2002-G Dør 202/204. Ubehandlet. Bonet? |
| Dørgerikt | Ingen kunnskap | Dør 202/201. Dørgerikten settes trolig inn i denne perioden. Bli trolig malt gulhvitt med oljebasert maling. 1510-Y10R | <i>Dør 202/201 Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/203. Ny. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/204. Ny. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Dør 202/201 Lasert i mørk brun oljebasert maling. 7010-Y50R Dør 203/202. Malt hvit lys grå med oljebasert maling. Mellom 2002-Y og 2002-G Dør 202/204. Lasert i mørk brun oljebasert maling. 7020-Y70R |
| Fotlist | Ingen kunnskaper | Ingen kunnskaper | <i>Nytt? Ubehandlet/oljet?</i> | Lutet og oljet? |
| Gulv | Ingen kunnskaper | Ingen kunnskaper | <i>Nytt? Ubehandlet/oljet?</i> | Lutet og oljet? |

Rom 202. Forrom. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903.

| | |
|---------------------------|--|
| Periode | 3 1903 Dr. Weiss |
| Tak | <i>Bjelketak. Umalt. Vasket</i> |
| Takbjelker | <i>Periode 2 blir stående. Dvs. Brunlaserte bjelker.</i> |
| Taklist/stussbrett | <i>Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vegg | <i>Trukket med lerret og papp, og malt lys blågrå med oljebasert maling. 3005-G20Y</i> |
| Vindu | <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vindusgerikt | <i>Vindu 203/202. Nye gerikter. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |

| | |
|------------------|---|
| Dør | <i>Dør 202/201. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/203. Ny. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/204. Ny på dette stedet. Dette kan være den opprinnelige døra mellom rom 203 og Det Pompeianske Rom som ble satt inn her ved innredningen i 1903. Ubehandlet. Bonet?</i> |
| Dørgerikt | <i>Dør 202/201. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/203. Ny. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> <i>Dør 202/204. Ny. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Fotlist | <i>Ny? Ubehandlet/oljet?</i> |
| Gulv | <i>Nytt? Ubehandlet/oljet?</i> |

Anbefalte tiltak for rom 202. Forrom.

NIKU anbefaler å restaurere rommet i henhold til funnene fra 1903, da rommet ble innredet til kontor, med nåværende planløsning.

En tilbakeføring til denne perioden gir med små endringer i det nåværende interiøret og en meget god mulighet for å vise hvordan rommet så ut da Dr. Weiss innredet det store rommet til kontor, forrom og mellomgang.

Selv om takflaten sto umalt i 1903, har NIKU valgt å tilrå og male over malingslaget fra 1967. Fjerning av malingslaget fra 1967 ville medføre svært mye og komplisert arbeid, uten at det er garantert å få et akseptabelt resultat.

Rom 202. Periode 3, 1903. Tabell over anbefalte tiltak og farger.

| Bygnings- element | Tiltak /Farge | Malingstype/ Materialer | Foreløpige NCS koder |
|--------------------------------|--|------------------------------------|--|
| Takflaten | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Takbjelker | <i>Laseres brune. Utseendet skal være som takbjelkene i rom 204.</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>Bunnfarge: Gul oker Lasurfarge: Mørk oker. 8010-Y50R</i> |
| Taklist/ stussbrett | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Vegg | <i>Sprekker og riss i veggpappen utbedres ved å lime tynt papir over sprekkene. Kantene på papiret rives etter at limet er tørket og slipes ned slik at det ikke er kanter mellom de pålimte</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>NCS S 3005-G20Y Glans ca. 20 -25</i> |

| | | | |
|------------------------|---|-----------------------|-------------------------------|
| Vegg. Forts. | <p><i>lappene og veggtrekket. Lappene flekkgrunnes.</i></p> <p><i>Deretter males veggene lys blå</i></p> <p><i>Malingen kan påføres tynt med fineste rulltype, men må deretter fordrives umiddelbart i vertikal retning.</i></p> | | |
| Vindu | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Vindusgerikt | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Dører | <p><i>Dørene 202/201 og 202/204. Ingen tiltak.</i></p> <p><i>Dør 202/203 Males lys gråhvit</i></p> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Dørgerikt | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N Glans 15-20</i> |
| Fotlist/terskel | <i>Behandles som gulvet</i> | | |
| Gulv | <p><i>Renses fullstendig for gammel boning og olje. Dette gjøres trolig best ved først å benytte et middel for fjerning av bonevoks, og deretter vaske med soda eller såpesponsopløsning. Det må ikke brukes mye vann, men likevel må etterskyllingen gjøres ordentlig. Etter rensing må kvalitet og utseende vurderes for å ta avgjørelse om gulvet skal oljes eller forbli ubehandlet. NIKU tilrår ikke ny boning idet det krever ettersyn og boning flere ganger i uka i høysesongen hvis gulvet skal holdes noenlunde presentabelt.</i></p> | | |

Periodetabell for rom 203. Kontoret

| Perioder | 1 | 2 | 3 | 5 |
|--------------------------------|-----------------------------------|---|--|---|
| | 1665 Ludvig Rosenkrantz | 1818 Christian Hendrich Hoff Rosencrone | 1903 <i>Dr. Weiss</i> | 1967 Tschudi- Madsen og Dahlin. Nåværende utseende |
| Takflaten | Bjelketak Umalt. Vasket | Bjelketak Umalt Vasket | <i>Bjelketak Umalt Vasket</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Takbjelker | Umalt. Vasket | Lasert brun. 8010-Y50R Dette kan sees i taket i rom 204. | <i>Periode 2 blir stående.</i> | Malt rød jernoksid. Oljebasert maling. Mellom: 4050-Y80R og 5040-Y80R. Matt |
| Taklist/ stussbrett | Umalt | Umalt | <i>Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Vegg | Puss. Kalket hvit | Trolig kalket hvit | <i>Trukket med lerret og papp, og malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> | Nytrukket med lerret og papp, og malt lys blå med oljebasert maling. Nærmest 1515-R90B |
| Brannmur | Ingen brannmur | Ingen brannmur | <i>Ny brannmur. Malt lys blågrå med limfarge. 3030-B10G</i> | Malt lys blå med oljebasert maling. Nærmest 1515-R90B |
| Brannmurlist | Ingen brannmurlist | Ingen brannmurlist | <i>Ny brannmurlist. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt lys blå med oljebasert maling. Nærmest 1515-R90B |
| Vindu | Ingen kunnskaper. | Nye vindusrammer, malt hvite med oljebasert maling | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt hvit med oljebasert maling |
| Vinduskarm | Ingen kunnskaper | Malt hvit med oljebasert maling | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202.</i> | Malt hvit med oljebasert maling |

| | | | | |
|-------------------------------|------------------------|------------------------------------|---|---|
| Vinduskarm. Forts. | | | <i>Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | |
| Vindusmyg | Ingen kunnskaper | Malt hvit med oljebasert maling | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt hvit med oljebasert maling |
| Vindusgerikt | Ingen kunnskaper | Malt hvit med oljebasert maling | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Vindu 203/Ut. Malt hvit med oljebasert maling. Vindu 203/202. Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Dør | Ingen dør i rom 203 | Ingen dør i rom 203 | <i>Dør 203/202. Ny. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Dørgerikt | Ingen dør i rom 203 | Ingen dør i rom 203 | <i>Dør 203/202. Ny. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> | Malt lys gråhvit med mager oljebasert maling. 1502-Y |
| Fotlist | Ingen kunnskaper | Ingen kunnskaper | <i>Ny? Ubehandlet/oljet/ bonet?</i> | Lutet og oljet? |
| Gulv | Ingen kunnskaper | Ingen kunnskaper | <i>Nytt? Ubehandlet/oljet/ bonet?</i> | Lutet og oljet? |

Rom 203. Kontoret. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903.

| | |
|--------------------------------|---|
| Periode | 3 1903 Dr. Weiss |
| Tak | <i>Bjelketak. Umalt. Vasket</i> |
| Takbjelker | <i>Periode 2 blir stående. Dvs. Brunlaserte takbjelker</i> |
| Taklist/ stussbrett | <i>Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vegg | <i>Trukket med lerret og papp, og malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> |
| Brannmur | <i>Ny brannmur. Malt lys blågrå med limfarge. 3030-B10G</i> |
| Brannmurlist | <i>Ny brannmurlist. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vindu | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt hvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vinduskarm | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vindusforing | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Vindusgerikt | <i>Vindu 203/Ut. Malt lys blågrå med oljebasert maling. 3030-B10G</i> <i>Vindu 203/202. Nytt. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Dør | <i>Dør 203/202. Ny. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Dørgerikt | <i>Dør 203/202. Ny. Malt lys gråhvit med oljebasert maling. 0500-N</i> |
| Fotlist | <i>Ny? Ubehandlet/oljet/bonet?</i> |
| Gulv | <i>Nytt? Ubehandlet/oljet/bonet?</i> |

Anbefalte tiltak for rom 203. Kontoret

NIKU anbefaler å restaurere rommet i henhold til funnene fra 1903, da rommet ble innredet til kontor, med nåværende planløsning.

En tilbakeføring til denne perioden gir med små endringer i det nåværende interiøret og en meget god mulighet for å vise hvordan rommet så ut da Dr. Weiss innredet det store rommet til kontor, forrom og mellomgang.

Selv om takflaten sto umalt i 1903, har NIKU valgt å tilrå og male over malingslaget fra 1967. Fjerning av malingslaget fra 1967 ville medføre svært mye og komplisert arbeid, uten at det er garantert å få et akseptabelt resultat.

Rom 203. Periode 3, 1903. Tabell over anbefalte tiltak og farger.

| Bygnings- element | Tiltak /Farge | Malingstype/ Materialer | Foreløpige NCS koder |
|--------------------------------|---|------------------------------------|---|
| Takflaten | Males lys gråhvit | Linoljemaling. | 0500-N. Glans 15-20 |
| Takbjelker | Laseres brune. Utseendet skal være som takbjelkene i rom 204. | Linoljemaling. | Bunnfarge: Gul oker Lasurfarge: Mørk oker. 8010-Y50R |
| Taklist/ stussbrett | Males lys gråhvit | Linoljemaling. | 0500-N. Glans 15-20 |
| Vegg | Sprekker og riss i veggpappen utbedres ved å lime tynt papir over sprekkene. Kantene på papiret rives etter at limet er tørket og slipes ned slik at det ikke er kanter mellom de pålimte lappene og veggtrekket. Lappene flekkgrunnes. Deretter males veggene lys blå Malingen kan påføres tynt med fineste rulltype, men må deretter fordrives umiddelbart i vertikal retning. | Linoljemaling. | NCS S 3030-B10G Glans ca. 15-20. |
| Brannmur | Males lys blå Malingen kan påføres tynt med fineste rulltype, men må deretter fordrives umiddelbart i vertikal retning. | Limfarge | NCS S 3030-B10G Glans ca. 05-07. |

| | | | |
|------------------------|---|-----------------------|--|
| Brannmurslist | <i>Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Vindu | <i>Vindu 203/Ut. Males lys blå</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>NCS S 3030-B10G Glans ca. 25-30</i> |
| | <i>Vindu 203/202 Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Vinduskarm | <i>Vindu 203/Ut. Males lys blå</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>NCS S 3030-B10G Glans ca. 25-30</i> |
| | <i>Vindu 203/202 Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Vindusgerikt | <i>Vindu 203/Ut. Males lys blå</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>NCS S 3030-B10G Glans ca. 25-30</i> |
| | <i>Vindu 203/202 Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Dører | <i>Dør 203/202. Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Dørgerikt | <i>Dør 203/202. Males lys gråhvit</i> | <i>Linoljemaling.</i> | <i>0500-N. Glans 25-30</i> |
| Fotlist/terskel | <i>Behandles som gulv</i> | | |
| Gulv | <p><i>Renses fullstendig for gammel boning og olje. Dette gjøres trolig best ved først å benytte et middel for fjerning av bonevoks, og deretter vaske med soda eller såpesponsopløsning. Det må ikke brukes mye vann, men likevel må etterskyllingen gjøres ordentlig. Etter rensing må kvalitet og utseende vurderes for å ta avgjørelse om gulvet skal oljes eller forbli ubehandlet. NIKU tilrår ikke ny boning idet det krever ettersyn og boning flere ganger i uka i høysesongen hvis gulvet skal holdes noenlunde presentabelt.</i></p> | | |

Periodetabell for rom 204. Mellomgang.

| Perioder | 1 | 2 | 3 | 5 |
|--------------------------------|---|---|---|---|
| | 1665 Ludvig Rosenkrantz | 1818 Christian Hendrich Hoff Rosencrone | 1903 <i>Dr. Weiss</i> | 1967 Tschudi- Madsen og Dahlin. Nåværende utseende |
| Takflaten | Umalt. Vasket | Umalt Vasket | <i>Umalt Vasket</i> | Umalt Vasket |
| Takbjelker | Umalt. Vasket | Lasert brun. 8010-Y50R Dette kan sees i taket i rom 204. | <i>Periode 2 blir stående.</i> | Periode 2 blir stående. |
| Taklist/ stussbrett | Umalt | Lasert brun. 8010-Y50R | <i>Periode 2 blir stående. Noe av listverket kalkes over.</i> | Periode 2 blir stående. |
| Vegg | Puss. Kalket hvit | Kalket hvit | <i>Vestvegg. Ny vegg av pløyd rupanel. Ubehandlet. Nord- og østvegg i utmurt bindingsverk. Sydvegg, gråsteinsmur. Kalket hvit.</i> | Periode 3 blir stående. |
| Brannmur | | | <i>Ny brannmur i vestveggen. Puss, kalket hvit</i> | Periode 3 blir stående. |
| Dør | Dør 204/205 Se beskrivelse i tidligere rapport: ¹³ | Dør 204/205 Som periode 1 | <i>Dør 204/205 Som periode 1. Dør 204/202. Ny på dette stedet Ubehandlet.</i> | Periode 3 blir stående. |
| Gulv | Ingen kunnskaper | Ingen kunnskaper | <i>Malt mellomoker</i> | Delvis fornyet i norddelen. Resten som i periode 3 |

¹³ Brønne, Jon: Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. NIKU Oppdragsmelding 079, 1999. s. 24-25.

Rom 204. Mellomgang. Periode 3. Presentasjon av utseendet i 1903.

| | |
|---------------------------|--|
| Periode | 3 1903 Dr. Weiss |
| Tak | <i>Umalt. Vasket</i> |
| Takbjelker | <i>Periode 2 blir stående. Dvs. brunlaserte takbjelker</i> |
| Taklist/stussbrett | <i>Periode 2 blir stående. Dvs. brunlaserte taklister. Noe av listverket kalkes over.</i> |
| Vegg | <i>Vestvegg. Ny vegg av pløyd rupanel. Ubehandlet.</i> <i>Nord- og østvegg i utmurt bindingsverk. Sydvegg, gråsteinsmur. Kalket hvit.</i> |
| Brannmur | <i>Ny brannmur på vestveggen. Kalket hvit.</i> |
| Dør | <i>Dør 204/205. Som periode 1. Se.¹⁴</i> <i>Dør 204/202. Ny på dette stedet. Ubehandlet.</i> |
| Gulv | <i>Ubehandlet</i> |

Anbefalte tiltak for rom 204. Mellomgang.

Rommet står fremdeles slik det var da Dr. Weiss innredet det store rommet til kontor, forrom og mellomgang.

Rommet ryddes, og lagerhyller med arkivalia flyttes til et sikrere sted.

All overflødig VVS og EI – opplegg fjernes.

NIKU anbefaler videre de tiltakene som er beskrevet i: Brønne, Jon: 1999. Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. NIKU Oppdragsmelding 079, side 25.

Sammenfatning.

De tre rommene 202, 203 og 204 vil med enkle midler kunne tilbakeføres nær opp til det utseendet rommene hadde da de ble innredet til kontorformål av Dr. Weiss i 1903.

På grunn av enkelte tiltak som ble gjennomført ved restaureringen i 1967 er det vanskelig å tilbakeføre rommene fullstendig til utseendet i 1903. Unntakene er:

- Den opprinnelige døren fra 1665, 202/201 er utført i eik. I 1967 ble døren lutet, og den hvite malingen fra 1903 ble fjernet. Lutingen åpnet porene i eika. På grunn av at et nytt strøk med linoljemaling vil trenge ned i porene, og derved være vanskelig å fjerne i fremtiden, tilrår ikke NIKU at døra males hvit på nytt.
- Takflatene i rommene 202 og 203 sto umalte frem til 1967. Ved restaureringen ble takflatene malt lys gråhvite. På grunn av at malingen fra 1967 vil være vanskelig å fjerne uten å skade andre malte flater i rommene, tilrår ikke NIKU at malingene i takflatene fjernes. NIKU tilrår isteden at takflatene males slik taklistene/stussbrettene ble malt i 1903.

¹⁴ Brønne, Jon: Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. NIKU Oppdragsmelding 079, 1999. s. 24-25.

Kilder

Litteratur

- Hopstock, C. og Tschudi Madsen, S.; 1965 Rosendal, Baroni og bygning, Universitetsforlaget
- Brønne, Jon: 1999. Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. NIKU Oppdragsmelding 079,

Arkivalia

Arkivalia hentet fra Riksantikvarens arkiv og Baroniet i Rosendals arkiv:

- Baroniet Rosendals arkiv. Mappe a. Mappe 3. C.H. Rosenkrone, etter 1836. *Oppteignelse over reparasjoner samt atskillig Nyt anskaffet, Rosendals hovedbygning med tilhørende udhuse samt Kirken og Broer vedkommende.*
- Dahlin Egil. Rapport fra undersøkelser. Fargesetting og besiktigelse i forbindelse med restaurering og oppussing av spisesalen c, kontoret g og havestuen l. 28.10.1967. Riksantikvarens arkiv.
- Dahlin Egil. Rapport fra undersøkelser. 21.5.1965. Riksantikvarens arkiv.
- Dahlin Egil. Rapport fra undersøkelser. 14.3.1967. Riksantikvarens arkiv.
- Stephan Tschudi -Madsen "Oppteignelser utført av ukjent etter 1745". Oppteignelse fra undersøkelse på Rosendal 23-28. februar 1964.

Oslo 9.11.2009

Jon Brønne
Malerikonservator/seniorforsker